

Plan van samenwerking onderwijs Nieuwleusen

Middengebied Nieuwleusen: de Campus

een plek, waar we **ontmoeten, ontwikkelen, bewegen en wonen.**

een plek waar we **verbinden, verrijken en beleven.**

een plek waar **voor ieder ruimte is om te zijn zoals je bent!**

Nieuwleusen, 31 maart 2017

Werkgroep WOC Campus – Onderwijs:

- Agnieten College,
- CBS De Zaaier / CBS De Wegwijzer,
- OBS De Tweemaster,
- Doornij peuterspeelzalen,
- Landstede Kinderopvang,
- Bibliotheek Dalfsen - Nieuwleusen.

Inhoud

	Pag.
1. Inleiding	3
2. Samenwerking	5
3. Doorgaande lijn/warme overdracht	7
4. Passend onderwijs, een eerste verkenning	8
5. Talentontwikkeling	12

Bijlagen:

- 1 Voorbeelden m.b.t. passend onderwijs uit landen om ons heen.
- 2 Een voorbeeld van samenwerken uit de praktijk.
- 3 Bijlage 3 - Ter inspiratie
- 4 Bijlage 4 - 21e eeuwse vaardigheden

1. Inleiding

Kulturhusconcept met onderwijs

De gemeente Dalfsen streeft naar een breed gedragen Kulturhusconcept in het middengebied van Nieuwleusen, waarin onderwijs, welzijn en sport optimaal samenwerken. Het voortgezet onderwijs en het basisonderwijs kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het Kulturhusconcept.

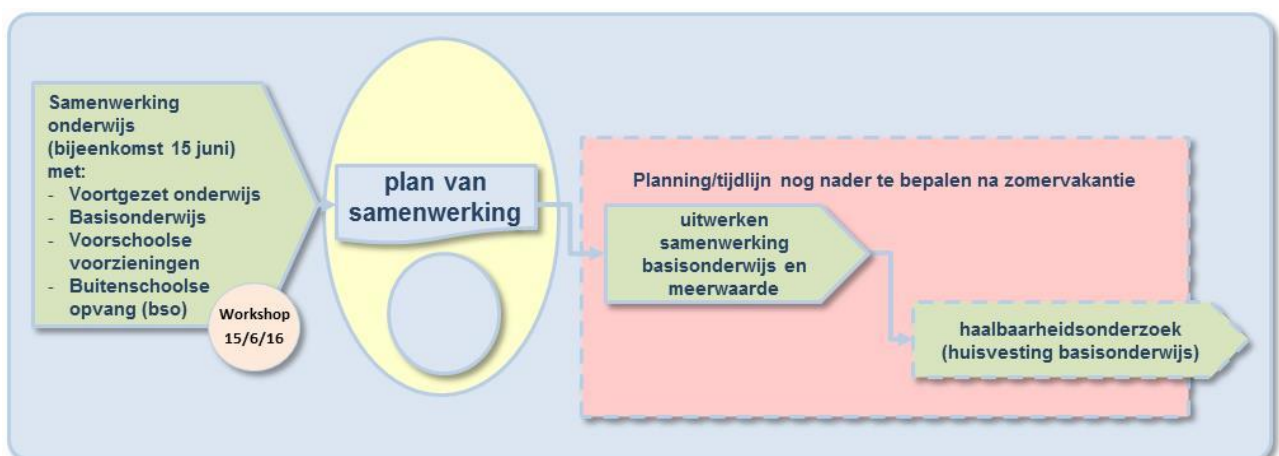
In de visie van het college van B&W biedt het middengebied een unieke kans om het oorspronkelijke noord en zuid van de dorpskern te verbinden. Het realiseren van het Kulturhusconcept aangevuld met onderwijs en sport is voor de langere termijn van groot belang voor een vitale, leefbare en toekomstbestendige gemeenschap in de dorpskern Nieuwleusen. Deze visie was in 2014 de reden voor de strategische aankoop van het voormalige kantoor van de Rabobank, waarmee het project WOC Campus gestart werd. Voor het Kulturhusconcept in Nieuwleusen is in een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd. Dit is in 2015 afgerond. De uitkomsten zijn vermeld in de startnotitie "Samen komen tot de kern", die in oktober 2015 door de raad is vastgesteld.

In het voorjaar van 2016 hebben de deelnemers van het project de intentieverklaring ondertekend en is de vervolgfase (fase 2, uitwerken ontwerp en exploitatie) voor deelprojecten Kulturhus en Sport gestart. Ook is het haalbaarheidsonderzoek (fase 1) voor het deelproject Voortgezet Onderwijs (Agnieten College) uitgevoerd. Na een positief besluit door de raad (december 2016) over de uitkomsten is het Agnieten College betrokken in de lopende fase 2 van Kulturhus en Sport. Het doel is de realisatie/bouw (fase 3) te combineren.

Niet alleen het voortgezet onderwijs, maar ook het primair onderwijs van Nieuwleusen is betrokken in de plannen van het project WOC Campus Nieuwleusen. Het gaat om de openbare basisschool De Tweemaster (al in het Middengebied), en de christelijke basisscholen De Zaaier en De Wegwijzer. In de planning wordt er van uitgegaan dat in 2020 huisvesting voor de basisscholen CBS De Zaaier en CBS De Wegwijzer in het middengebied gerealiseerd wordt.

Voorafgaand aan het opstarten van een haalbaarheidsonderzoek voor de huisvesting van het basisonderwijs in het middengebied is door de gemeente de voorwaarde genoemd om een plan van samenwerking tussen de betrokken (onderwijs)deelnemers van WOC Campus Nieuwleusen.

In juni 2016 is een bijeenkomst georganiseerd met de deelnemers van het onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzaal en buitenschoolse opvang. Dat was de eerste aanzet voor dit plan van samenwerking. Onderstaand schema is afkomstig uit de presentatie in juni 2016.

Het plan van samenwerking is een van de basisdocumenten voor het programma van eisen voor de toekomstige huisvesting én de programmering c.q. activiteiten gerelateerd aan het basisonderwijs in het middengebied van Nieuwleusen.

Goed onderwijs voor Nieuwleusen

Tussen de besturen van Meander/Agnieten College, Stichting OZ (OBS de Tweemaster) en PCO Nieuwleusen (CBS De Zaaier en CBS De Wegwijzer) zijn eind 2016 gesprekken gevoerd over de samenwerking tussen de schoolbesturen en de betrokken scholen.

Tussen de drie schoolbesturen is afgesproken om de samenwerking binnen het voortgezet- en primair onderwijs in Nieuwleusen te versterken. Dit is belangrijk voor een goede ontwikkeling van en opleiding voor de kinderen van 4 tot en met 16 jaar.

Afgesproken is de uitkomsten van de gesprekken te koppelen aan het plan van samenwerking onderwijs. In werkgroepverband is dit plan door de betrokken scholen, kinderopvang, peuterspeelzaal en de bibliotheek opgesteld. In de komende tijd zal het plan een verdere uitwerking krijgen in onderling overleg met de verantwoordelijken van de schoollocaties en met externe partners van de scholen.

2. Samenwerking

In dit hoofdstuk wordt ingegaan het ontwikkelen en aanbieden van gezamenlijke activiteiten en lessen voor- en door gebruikers van de Campus Nieuwleusen.

Een kinderleven speelt zich af op veel plaatsen: op school, thuis, op straat, bij vrienden of familie, bij de muziek- of sportclub, en soms ook op plekken waar zij professionele hulp of begeleiding krijgen. Kinderen komen zo in aanraking met andere kinderen en volwassenen in allerlei rollen. De ontwikkeling van hun talenten, van hun welbevinden en van hun deelname aan de samenleving is van groot belang voor henzelf, voor de toekomst van Nieuwleusen en voor de samenleving in zijn geheel.

De gebruikers van de Campus vinden een samenwerking van groot belang om kinderen een zo breed mogelijk ontwikkelarrangement aan te kunnen bieden, waardoor kinderen zo optimaal mogelijk gestimuleerd worden. Tevens draagt deze samenwerking bij aan de ouderbetrokkenheid, maar ook betrokkenheid tussen de verschillende inwoners.

Door gebruik te maken van elkaars expertise, voorzieningen en middelen kunnen activiteiten en lessen ontwikkeld en aangeboden worden die binnen en na schooltijd plaats vinden. De doelgroepen waar deze activiteiten en lessen voor worden ontwikkeld hebben een relatie met de Campus, zoals kinderen, opvoeders, gebruikers en inwoners. Door activiteiten en lessen gezamenlijk te ontwikkelen en aan te bieden, ontstaat er een groter bereik en groter draagvlak. Tevens dragen deze activiteiten en lessen bij aan een toegankelijke voorziening en zullen geïnteresseerden makkelijker de stap zetten om binnen te komen. Door activiteiten breder uit te zetten, dus voor- en met meerdere organisaties, kunnen kosten gezamenlijk gedragen worden. Voor instellingen en instanties uit de buurt is het aantrekkelijker om een activiteit of les te verzorgen, omdat ze immers een grotere groep personen bereiken.

Binnen de betrokken onderwijsorganisaties is aandacht voor de ontwikkeling van de 21^e eeuwse vaardigheden. Het zijn competenties die leerlingen nodig hebben om succesvol deel te nemen in de maatschappij van de toekomst (zie bijlage 4). De samenwerking binnen de Campus zal een extra impuls geven voor gezamenlijke programmering en activiteiten die gericht zijn op de ontwikkeling van deze vaardigheden.

De gebouwen zelf zijn niet het succes van de Campus, het succes zit in de samenwerking en de mensen die zich actief betrokken weten en die zich 100% inzetten voor het welbevinden van alle mensen op in Nieuwleusen. Dit sluit aan bij de rol van scholen om actief burgerschap te stimuleren. Toch zijn de situering en toegankelijkheid van de verschillende voorzieningen, die onderdeel zijn van de Campus, van essentieel belang om activiteiten en lessen tot uitvoering te brengen. Zo zal bijvoorbeeld een peuterspeelzaal, die gevestigd is in/naast een bibliotheek gezamenlijk activiteiten tot stand kunnen brengen, die niet tot stand komen wanneer deze verder van elkaar gelegen zijn en er met peuters letterlijk een afstand overbrugt moet worden.

Voorbeelden van samenwerking bij activiteiten en lessen zijn:

- Kinderen kunnen elkaar begeleiden, zoals bijvoorbeeld in huiswerkbegeleiding door leerlingen van het Agnieten College aan leerlingen van het primair onderwijs.
- Voorlezen door leerlingen van het primair onderwijs aan kinderen op een peuterspeelzaal en/of kinderdagverblijf.
- In de bibliotheek lezen ouderen de kinderen voor.
- Ouderen vertellen aan de hand van boeken over geschiedenis in school
- Even naar de bibliotheek lopen om een boek te zoeken bij een van de zaakvakken.
- Talentontwikkeling van de basisschool uitbreiden naar de bso.
- Ouderavond voor ouders van kinderopvang en basisonderwijs, waarbij ook de bibliotheek aanwezig is.

- Op de bso ieder moment een boek kunnen halen in de bibliotheek.
- Bij lessen gebruik maken van elkaars voorzieningen; als voorbeeld het thema 'koken' op de basisschool, met een praktijkles in het kooklokaal van het Agnieten College met ondersteuning van boeken uit de bibliotheek.
- Leerlingen van het Agnieten College organiseren de sportdag voor de basisscholen.
- Samen werken aan techniek/ICT: jong leert oud computergebruik en oud leert jong banden plakken
- Samen bewegen (oud en jong)
- Samen een moestuin ontwikkelen
- Gezamenlijke thema-avonden
- Studieplaats voor leerlingen van het Agnieten College (bij de Bibliotheek?)
- Huiswerkbegeleiding
- Stilteruimte
- Taalspeelplaats (samenwerking tevens in combinatie met logopedie).

De genoemde voorbeelden zijn als mogelijkheden genoemd, zonder dat hierover verdere inhoudelijke afspraken zijn gemaakt tussen de deelnemers. Dat kan een vervolg krijgen bij de uitwerking van de plannen op de Campus.

Voorbeelden van gezamenlijke ruimtes:

- Keuken
- Bibliotheek
- Computerlokaal
- Techniekrimte
- Muzieklokaal
- Podium
- Beleving/groente tuin

Voorbeelden van gezamenlijke diensten:

- Inzet pedagogisch medewerkers in de basisschool
- 1 schoonmaakbedrijf, kosten (van gezamenlijke ruimtes) delen
- Administratie
- Conciërge
- Expertise uitwisseling zoals bijvoorbeeld logopedie, orthopedagoog, fysiotherapie, gedragstherapie en ICT

3. Doorgaande lijn/warme overdracht

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de doorgaande lijn en de warme overdracht binnen deelnemers van de Campus. Zij zetten zich in voor de ontwikkeling van kinderen van nul tot en met 17 jaar (tot het moment wanneer de leerlingen het voortgezet onderwijs verlaten). Opvang en onderwijs beschouwen ouders en kinderen niet als gescheiden werelden: ouders zijn gericht op de ontwikkeling van het kind. Opvang en onderwijs hebben elkaar nodig, ieder met een eigen inbreng, kennis, mogelijkheden en cultuur.

Met de doorgaande lijnen streven de deelnemers ernaar om een ononderbroken ontwikkelingsgang van kinderen door het onderwijs te creëren. Op de Campus gaat het om een doorgaande lijn van voorschoolse educatie (kinderopvang en peuterspeelzaal) naar schoolse educatie (primair onderwijs en voortgezet onderwijs). Het is belangrijk dat ouders en hun kind bij de overstap van een voorschoolse voorziening naar het primair onderwijs en vervolgens naar het voortgezet onderwijs, zo min mogelijk overlap, breuken of lacunes in het leerproces ervaren.

De partners van de Campus die op basis van dit plan willen bijdragen aan doorgaande lijnen:

- Landstede (kinderopvang en bso)
- Doornijk (peuterspeelzaal)
- CBS de Zaaier (basisonderwijs)
- CBS de Wegwijzer (basisonderwijs)
- OBS de Tweemaster (basisonderwijs)
- Agnieten College (voortgezet onderwijs)
- De bibliotheek

Het realiseren van die doorgaande lijnen is een gezamenlijke opdracht voor ouders, kinderopvang, scholen, besturen, hulpverleningsorganisaties en gemeente. Elk van deze partners heeft daarin eigen taken waarbij het (preventief) inzetten van professionele hulpverlening en zorg op zo'n jong mogelijke leeftijd een essentiële bijdrage levert aan succesvolle doorgaande lijnen.

Voorbeelden om doorgaande lijnen te creëren en te borgen:

- eenduidige handswijze m.b.t. doorgaande lijn
- gestandaardiseerde (overdrachts)formulieren
- overdrachtsformulier kinderopvang en/of peuterspeelzaal → primair onderwijs
- overdrachtsformulier primair onderwijs → voortgezet onderwijs
- overgangsgesprekken kinderopvang en/of peuterspeelzaal → primair onderwijs
- overgangsgesprekken primair onderwijs → voortgezet onderwijs
- periodiek vve- en zorgoverleg met partners van de Campus
- (preventieve) inzet van hulpverlening, consultatiebureaus en gezondheidszorg
- doorlopende leeslijnen

4. Passend Onderwijs, een eerste verkenning

Samenleven en samenwerken begint bij samen leren

We leven het makkelijkst samen met mensen die zoveel mogelijk op ons lijken. De andere, die niet op ons lijkt, komen we daarom bijna niet tegen. Niet op school, niet in de bus, niet in de buurt en niet op het werk. Terwijl ze er wel zijn. Onbekend maakt onbemind.

Het klinkt simpel en dat is het misschien ook wel. Het doorbreken van de cirkel begint met het werken aan inclusief onderwijs: scholen waar kinderen met en zonder beperking samen leven en leren. Dit moet in afstemming met ouders gebeuren. Zij weten het beste wat goed is voor hun kind.

We hebben lef nodig als we andere mensen die niet op ons lijken, willen opnemen in ons midden. Mensen zijn niet bewust bezig om mensen met een beperking uit te sluiten. Wel zijn er angsten, twijfels en vooroordelen.

Heeft niet ieder mens zijn beperking? Het is tijd om op te houden met het denken in beperkingen. Denk in kansen. Dan pas krijgt iedereen de kans om mee te doen. Iedereen wil gehoord worden, gezien worden en erkenning voor zijn of haar talenten krijgen.

De school is naast het gezin bij uitstek de plek om onze kinderen te erkennen met al hun talenten. Leerkrachten hebben naast opvoeders hierin een belangrijke taak. En natuurlijk is de relatie van ouders met hun kind een andere dan een relatie die een leerkracht heeft. De essentie is dat er sprake is van een relatie. Dat de leerkracht de leerling ziet, hoort en erkent. En daar is behalve lef en het denken in mogelijkheden ook kennis, tijd en zelfreflectie voor nodig. Kennis van didactische methodieken om bijvoorbeeld een leerling die niet langer dan tien minuten kan stilzitten toch de leerstof bij te brengen. Tijd om naast het volle lesrooster ook persoonlijke aandacht te schenken aan de leerlingen. En zelfreflectie om te ontdekken of en welke vooroordelen hij of zij als leerkracht heeft.

De leerkracht voor de klas, het onderwijs heeft daarbij de steun nodig van alle betrokken partijen. De wet passend onderwijs staat op papier maar ziet de uitvoering er in 2026 hetzelfde uit als in 2016? Wie weet zijn we dan (2026) heel verbaasd over hoe het toen (2016) ging! (Bron: Zorg primair – CNV onderwijs)

Wat is Passend Onderwijs en wat is Inclusief Onderwijs? (Bron: Zorg Primair 07-2016)

Beide willen feitelijk hetzelfde: leerlingen met en zonder beperking bezoeken zo veel mogelijk het regulier onderwijs. De inclusieve gedachte gaat daarbij verder dan de bedoeling van passend onderwijs. Bij inclusief onderwijs wordt in principe elke leerling in het regulier onderwijs geplaatst. Als het echt niet gaat, dan wordt plaatsing in het speciaal onderwijs overwogen. Bij passend onderwijs moet in principe ook elke leerling kunnen worden opgenomen in de reguliere setting (zorgplicht), maar de werkelijkheid gebiedt dat een aantal leerlingen altijd aangewezen zal blijven op het speciaal onderwijs.

De werkelijkheid wordt bepaald door de keuze van de ouders, de ambities van het samenwerkingsverband en de mate van 'inclusiebereidheid' van de leerkracht.

Wat verstaan wij in Nederland onder Passend Onderwijs? (Bron: website Passend Onderwijs)

Alle kinderen verdienen een zo passend mogelijke plek in het onderwijs. Onderwijs dat leerlingen uitdaagt, dat uitgaat van hun mogelijkheden en rekening houdt met hun beperking. Kinderen gaan als het kan, naar regulier onderwijs. Zo worden ze zo goed mogelijk voorbereid op een vervolgopleiding en op een plek in de samenleving. Het speciaal onderwijs blijft bestaan voor kinderen die daar het beste op hun plek zijn.

Passend onderwijs legt een zorgplicht bij scholen. Dat betekent dat zij er sinds 1 augustus 2014 voor verantwoordelijk zijn om alle leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een goede onderwijsplek te bieden. Daarvoor werken reguliere en speciale scholen samen in regionale samenwerkingsverbanden.

Wat is Inclusief Onderwijs (Overgenomen van Wildeboer en Franke, 2006)

1. Leerlingen met beperkingen krijgen onderwijs in reguliere scholen, ongeacht de mate van hun beperkingen.
2. Activiteiten die de ontwikkeling van vriendschappen en andere goede verhoudingen tussen leerlingen met en zonder beperkingen bevorderen, worden gestimuleerd.
3. Zinnvolle en succesvolle deelname van leerlingen met beperkingen in reguliere programma's wordt actief ondersteund.
4. Schoolteam en schoolbestuur zien voor zichzelf een veelomvattende missie en hebben hoge verwachtingen voor alle leerlingen.
5. Wat betreft het onderwijzen van leerlingen met beperkingen is er professionele vorming en begeleiding voor al het personeel.
6. Klassen worden zodanig voor (alle) schoolactiviteiten ingeroosterd dat de mogelijkheden om leerlingen met beperking te laten deelnemen maximaal zijn.
7. Alle leerlingen worden geplaatst in een groep van leeftijdsgenoten.
8. Het personeel wordt overtuigd dat leerlingen met een beperking in het reguliere onderwijs thuisshoren en dat dit soms een andere manier van lesgeven vereist.
9. Om leerlingen de verschillen tussen mensen te laten begrijpen en waarderen wordt de 'persoon-eerst'-taal gebezigd (bijvoorbeeld 'leerlingen met beperkingen' tegenover 'beperkte leerlingen').

De beginsituatie van het Passend Onderwijs in Nieuwleusen op dit moment.

Aan de hand van gesprekken met directeuren, onze IB-er, leerkrachten, de coördinator van het SWV dhr. G. van Tol en in gesprek met de directeur van de SBO school Johan Seckel is een aantal richtinggevendende ervaringen genoteerd. Er is voor het opstellen van dit plan van samenwerking geen tijd besteed voor aanvullend onderzoek.

- De zorgwaarde in de groepen van het basisonderwijs is toegenomen. In vele groepen is er sprake van een grote diversiteit bij leerlingen. De verschillen tussen leerlingen zijn groot. (vb. dyslexie, meer- en hoogbegaafdheid, taal/spraakproblemen, cognitieve beperkingen, ADHD, autisme, lichamelijke beperkingen, ...)
- Volgens de cijfers van de gemeente gaan 37 kinderen uit Nieuwleusen tussen zes en twaalf jaar naar het Speciaal Basis Onderwijs of Speciaal Onderwijs. Dit aantal staat gelijk aan twee volle S(B)O groepen. Ruim 30 kinderen maken gebruik van het leerlingenvoer.
- De zorgwaarde in de groepen van het SBO is toegenomen. Bij vrijwel alle kinderen is er sprake van meervoudige ondersteuningsvraag (bijvoorbeeld op het gebied van gedrag en leren).
- De relatie tussen de PO scholen uit ons samenwerkingsverband en de school voor het SBO onderwijs in ons samenwerkingsverband is goed. Er is sprake van korte lijnen.
- Kinderen die op dit moment worden toegelaten op het SBO, krijgen een beschikking voor twee jaren. Kinderen kunnen na twee jaren teruggeplaatst worden op hun basisschool.
- De beroepsbekwaamheden (uit het referentiekader Passend Onderwijs) van de leerkrachten op onze scholen zijn in ontwikkeling.

NB. Nader onderzoek naar de stand van zaken lijkt noodzakelijk.

Gegevens over kinderen bij de Campus (opgevraagd bij de gemeente Dalfsen, nov. 2016)

Leeftijd	Aantal kinderen in (oude gemeentegebied van) Nieuwleusen. (peildatum 1-10-2016)	Aantal kinderen PO (teldatum 1-10-2016)	Aantal kinderen SBO	Aantal kinderen SO	Aantal kinderen dat voortgezet onderwijs volgt in Nieuwleusen (Agnieten College)
0 jaar	86				
1 jaar	101				
2 jaar	95				
3 jaar	102				
4 jaar	96	98			
5 jaar	100	99			
6 jaar	90	91	3	1	
7 jaar	94	93	3		
8 jaar	117	125	7	1	
9 jaar	105	99	4	2	
10 jaar	103	109	6	2	
11 jaar	144	137	5		
12 jaar	127	11	3		Totaal 222
13 jaar	131		1	3	Id.
14 jaar	104			2	Id.
15 jaar	120			1	Id.
16 jaar	120			1	Id.

NB. Vier kinderen uit de kern Nieuwleusen, jonger dan 4 jaar, maken gebruik van speciale voorzieningen (bron: consultatiebureau).

Er is een aantal openstaande vragen om nog uit te werken in een breder verband dan de betrokken deelnemers van de werkgroep die dit plan van samenwerking hebben opgesteld. Samenwerkingsverbanden waarbij de scholen zijn betrokken, spelen hierbij een rol evenals de beleidsontwikkeling van de gemeente Dalfsen op dit onderwerp.

Hieronder staan enkele vragen geformuleerd die na dit plan van samenwerking een vervolg moeten krijgen.

Wat is het ambitieniveau van de besturen OOZ, PCO-N, van het SWV Veld, Vaart en Vecht?
Tijdens een Open Space bijeenkomst (bestuur SWV waaronder de vertegenwoordiger van OOZ en PCO-N, directeuren PO + SBO uit de coördinatiegroep en de coördinator van het SWV) werd uitgesproken dat een ieder de gedachte 'Passend onderwijzen = inclusief denken' ondersteunt.

Wat is de visie van de SBO Johan Seckel uit Ommen op bijvoorbeeld satelietgroepen in een andere plaats?

De SBO Johan Seckel groeit. De school is 100% bereid om samen met alle partijen te onderzoeken op welke wijze het inclusief onderwijs is vorm te geven in Nieuwleusen.

Wat is de meerwaarde van de samenwerking voor kinderen, ouders, scholen, het SWV Veld Vaart & Vecht en de gemeente Dalfsen?

Voor elke genoemde groep is de meerwaarde als volgt aan te geven.

Kinderen:

- Thuisnabij onderwijs; samen met de kinderen uit het eigen gezin en de kinderen uit de buurt naar school.
- Samenleven en samenwerken begint bij samen leren (een verbetering van de participatie in de samenleving).
- Kinderen wisselen niet meer van basisschool. Huidige situatie is: start basisschool, beschikking voor twee jaren + een verwijzing naar het S(B)O, onzekerheid over wel/geen terugplaatsing richting de basisschool, terugplaatsing basisschool.

Ouders

- Thuisnabij onderwijs; samen met de andere kinderen uit het gezin naar school.
- Het overleg over hun kind vindt plaats met alle betrokkenen aan de 'lokale tafel'.
- Ontschotting met betrekking tot de middelen.

Scholen PO-SBO en peuterspeelzalen/KDV's

- Omdenken: knelpunten zien als uitdagingen. Denken en handelen in oplossingen.
- Intensieve samenwerking + afstemming door SBO- en PO-scholen en samenwerking tussen PZ/KDV's en MKD of ander arrangement voor jonge zorgkinderen.
- Voor een deel van de leerkrachten/leidsters biedt dit mogelijkheden om door te groeien richting expert inclusief onderwijs.
- Professionaliseringslag voor de teams van het PO en de PZ/KDV's.
- Geen verwijzingen en terugplaatsingen maar van 'samen als het kan, apart als het moet'.

Samenwerkingsverband

- Thuisnabij onderwijs → het arrangement gaat naar het kind i.p.v. het kind naar het arrangement.
- Uitbreiding van het aanbod van arrangementen in de kern Nieuwleusen.
- De systemen onderwijs en jeugdzorg komen bij elkaar.
- Samenwerking IKC → kinderen eerder in beeld i.v.m. de zorg voor Passend Onderwijs.

Gemeente Dalfsen

- Thuisnabij onderwijs voor de kinderen in de kern Nieuwleusen.
- Een reductie van 60-90% van het leerlingenvervoer.
- Preventief zicht krijgen op de doelgroep als het gaat om de inclusieve samenleving.

Wat is de volgende stap?

Is de bereidheid bij alle besturen werkelijk aanwezig zodat gezamenlijk een onderzoek gedaan kan worden naar de mogelijkheden:

- van het integratieconcept (S)BO in Nieuwleusen;
- de samenwerkingsvorm met het S(B)O: inzet personeel en expertise;
- van de profielen van inclusieve leraren;
- met betrekking tot de voorwaarde scheppende eisen (middelen, Plan van Eisen);
- om een meeting met experts + betrokken partijen te organiseren;
- onderzoek naar uitstroom 0-3 jarigen naar andere opvang dan PSZ en KDV's;
- onderzoek naar voorschoolse doelgroep (zie de aantallen in de eerdere tabel):
  - aantal kinderen van 0-4 jaar dat naar een kinderdagverblijf en/of peuterspeelzaal gaat;
  - aantal kinderen van 0-4 jaar dat naar een Medisch Kleuterdagverblijf of een andere speciale voorziening gaat;
  - aantal kinderen van 0-4 jaar dat gebruik maakt van vervoer bekostigd door gemeente.

5. Talentontwikkeling

Al langer zien school, ouders en kinderopvang het belang van een pedagogisch partnerschap. Ouders zijn pedagogisch partner van de school en omgekeerd vormt de school en de opvang het kind zodanig, dat de ouder of ouders zich in de opvoedingstaak gesteund weten. Doorgaans hebben scholen en kinderopvang al contact met ouders over de ontwikkeling van hun eigen kind. Scholen en kinderopvang zoeken en benutten mogelijkheden om ouders bij leer- en ontwikkelingsprocessen te betrekken.

Naast een pedagogisch partnerschap is ook sprake van een educatief partnerschap. De Campus als een "mini-samenleving" biedt alle deelnemende partners vooral de kans om de maatschappij dicht bij de kinderen te brengen. Kansen een "rijke omgeving" te creëren waarin het mogelijk is alle betrokkenen (onderwijs en opvang, kinderen en ouders, medewerkers, scholieren, inwoners, verenigingen, zorg en welzijn, bibliotheek, bedrijven etc....) intensief te laten samenwerken.

Het mooie van opgroeiende kinderen is dat zij nog volop in ontwikkeling zijn. Als je goed kijkt en luistert, zullen ze je dagelijks verrassen met hun bijzondere kijk op de wereld. Het kind spreekt.....

Honderd Talen
*Het kind bestaat uit honderd.
 Het kind heeft
 honderd talen
 honderd handen
 honderd gedachten
 honderd manieren van denken,
 van spelen, van spreken
 honderd, altijd weer honderd
 manieren van luisteren
 verwonderen en liefhebben
 honderd vreugden
 om te zingen en te begrijpen
 honderd werelden
 om te ontdekken
 honderd werelden
 om uit te vinden
 honderd werelden
 om te dromen.
 Het kind heeft
 honderd talen ...*

Onder het gezamenlijke motto "Jij mag er zijn!", krijgen kinderen op de Campus de ruimte deze **honderd talen te ontwikkelen**. Kinderen krijgen de kans om de wereld te ontdekken, hun talenten te leren kennen en verder te ontwikkelen in een intensieve samenwerking met alle partners, dus ook met ouders. Ouders kunnen hun eigen kwaliteiten en talenten inzetten voor onderwijs en opvang. Deze talenten kunnen het aanbod voor kinderen verrijken door met en van elkaar te leren! Ook de inwoners van Nieuwleusen kunnen hun kennis, expertise en talenten delen met onze jeugd!

Bijlage 1 - Voorbeelden m.b.t. passend onderwijs uit landen om ons heen.

Overgenomen uit:

INCLUSIEF ONDERWIJS IN NEDERLAND (2011)

Een literatuurstudie naar de wenselijkheid en haalbaarheid van inclusief onderwijs
Margot Padt, Master orthopedagogiek, Universiteit van Amsterdam

Oostenrijk

Ook in Oostenrijk staat inclusief onderwijs hoog in het vaandel, maar omdat daar de ontwikkeling niet in het hele land gelijk loopt, is het moeilijk daar één beeld van te geven. De provincie Steiermark loopt voorop in die ontwikkeling. Daar vindt ondertussen 85% van de kinderen met een beschikking een plaats in het regulier onderwijs. In heel Oostenrijk ligt dat op ongeveer 50% (Groeneweg, 2007). In het hele land geldt de wet dat de ouders van geïndiceerde leerlingen de keuze hebben tussen regulier of speciaal onderwijs. In Graz (hoofdstad van Steiermark) is inclusief onderwijs ontstaan vanwege een duidelijke behoefte en waarschijnlijk is dat de reden dat het een dergelijk succes is geworden. Het grote verschil met de situatie in Nederland is dat het rugzakje in Oostenrijk echt goed gevuld is: al het geld dat een kind zou kosten in het speciaal onderwijs (personeel, schoolvervoer, huisvesting, ondersteuning enz.) gaat met het kind mee naar de reguliere school. De consequentie is dat bij plaatsing van vier kinderen met een beschikking in een klas, een volledige baan voor een speciale leerkracht bekostigd kan worden. Deze speciale leerkracht houdt zich niet specifiek met de geïndiceerde leerlingen bezig, maar de gewone en speciale leerkrachten dragen gezamenlijk de verantwoordelijkheid voor de hele groep. De gevolgen van deze ontwikkeling voor het speciaal onderwijs zijn uiteraard groot. De speciale scholen lopen leeg, maar omdat deze scholen vaak veel uitgebreide voorzieningen hadden, vindt er ondertussen ook een tegengestelde beweging plaats, de zogeheten "umgekehrte Integration" (Groeneweg, 2007): reguliere leerlingen komen naar speciale scholen om daar eveneens in integratieklassen onderwijs te krijgen. Speciale leerkrachten zijn nog steeds nodig, maar zij vinden nu ook vaak werk in de integratieklassen binnen het regulier onderwijs. Een tweede zeer belangrijk verschil met de Nederlandse situatie is dat in Oostenrijk geen Cito-toets bestaat die maakt dat scholen moeten presteren om te kunnen concurreren met de andere scholen. Dat laatste maakt scholen in Nederland namelijk huiverig om leerlingen met speciale behoeften binnen te halen. In Oostenrijk komt de onderwijsinspectie weliswaar regelmatig langs (bijna maandelijks) om de kwaliteit van de didactiek en de pedagogiek te bewaken, maar er is geen sprake van centrale toetsing. Kinderen worden wel getoetst, maar op hun eigen niveau en naar eigen capaciteiten. De inspectie ziet erop toe of de scholen dit op consciëntieuze en verantwoorde wijze doen.

Noorwegen

Noorwegen staat bekend om de ontwikkeling van inclusief onderwijs. Eind jaren '60 waren de termen integratie en adaptief onderwijs al belangrijke onderwerpen. In de jaren '80 ontstonden al kenniscentra (min of meer vergelijkbaar met onze Regionale Expertise Centra) voor hulp aan scholen als zij leerlingen met problemen binnen hun muren hadden. De verantwoordelijkheid voor onderwijs aan alle kinderen ligt bij de gemeente en alle kinderen hebben recht onderwijs te volgen op gewone scholen, mits dat binnen de mogelijkheden ligt en ook te rechtvaardigen is (Flem & Keller, 2000). Een klein deel van de kinderen met beperkingen blijkt echter moeilijk te integreren; zij krijgen onderwijs in speciale groepen of speciale scholen. De ervaring in Noorwegen is veelal dat inclusief onderwijs ook voor de "gewone leerlingen" goed is, terwijl voor leerlingen met beperkingen regulier onderwijs wordt gezien als een goede voorbereiding op de maatschappij. Voor deze laatste groep kunnen speciale scholen nog wel eens over beschermend zijn. Van de leerlingen met beperkingen worden de leerlingen met gedragsproblematiek als het meest ingewikkeld ervaren. Leerkrachten hebben moeite met deze groep leerlingen om te gaan, wat tot gevolg heeft dat de andere kinderen in de verdrukking kunnen komen. Binnen de reguliere scholen bestaat vaak een SO-team, met een coördinator. De school wordt mede daardoor een soort kenniscentrum, waarbij het "specialisme" per school verschilt. Desondanks bestaan in grote gemeenten nog steeds speciale scholen, waar kinderen met beperkingen naartoe kunnen voor twee of drie dagen per week. Sommige kinderen bezoeken deze scholen fulltime. Ondanks dat de ideologie van het inclusief onderwijs in Noorwegen zeker leeft, blijkt het in de praktijk lastig te realiseren. Er blijven kinderen die speciaal onderwijs nodig hebben en op sociaal gebied blijkt regulier onderwijs ook niet altijd vanzelfsprekend de beste oplossing. Vooral in de hogere leerjaren blijken kinderen met een beperking regelmatig in een geïsoleerde positie terecht te komen (Flem & Keller, 2000). In landen als Noorwegen spelen naast de ideologische argumenten echter ook

geografische argumenten mee: door de grote afstanden kan het noodzakelijk zijn een kind met een beperking op een reguliere school te plaatsen.

Denemarken

In Denemarken heerst het algemene idee dat onderwijs geld mag kosten als investering in de kenniseconomie. Het onderwijssysteem is centraal geregeld, maar wordt per regio bekostigd. Daarbij is de provinciale overheid bevoegd het onderwijs extra impulsen te geven. Vanaf het begin van de jaren '90 is getracht het onderwijs inclusief te maken, maar in de loop van de tijd is het onmogelijk gebleken iedereen een plek te geven in het reguliere onderwijs. Wel is er nog steeds een intensieve samenwerking tussen het speciaal onderwijs en het reguliere onderwijs. Veel reguliere scholen hebben ook een afdeling speciaal onderwijs. Er worden zoveel mogelijk gezamenlijke activiteiten ontwikkeld om ervoor te zorgen dat kinderen elkaar niet vreemd vinden. In wezen is men in Denemarken van het idee van inclusie weer terug naar het idee van integratie (Groeneweg, 2004). In de Verenigde Staten is het idee van inclusief onderwijs ook al lang

VS

In de Verenigde Staten is het idee van inclusief onderwijs ook al lang in zwang. Daar is discriminatie van kinderen met beperkingen in het onderwijs al sinds 1975 verboden (Individuals with Disabilities Education Act). Alle kinderen met speciale onderwijsbehoeften hebben recht op een plaats in een public school (vergelijkbaar met het openbaar onderwijs). Voor kinderen die extra ondersteuning nodig hebben, wordt een handelingsplan opgesteld en het onderwijs kan, indien nodig, (deels) buiten de reguliere klassen verzorgd worden, met als norm dat 80% van het onderwijs aan het betreffende kind in de reguliere groep moet plaatsvinden. Veel public schools zijn gespecialiseerd in de opvang van kinderen met een bepaalde handicap. In de reguliere school is veel ondersteuning te vinden. Het hele onderwijs is, veel meer dan hier, ingericht op kinderen met een beperking. De klassen zijn kleiner en er zijn meer handen in de klas: speciale leerkrachten en klassenassistenten, maar ook fysiotherapeuten en maatschappelijk werkers. De andere leerlingen worden ingezet als voorbeeld voor de leerlingen met een beperking, zij fungeren als buddy's. Ook de ouders hebben een centrale rol in de schoolsituatie van het kind. Last but not least is er ook veel samenwerking tussen scholen (van Kempen, 2006).

In veel landen wordt hard gewerkt aan inclusief onderwijs, maar uit het beperkte aantal hierboven genoemde voorbeelden blijkt tevens dat zelfs in landen waar inclusief onderwijs uit een ideologie of intrinsieke behoefte is ontstaan, er veel problemen te overwinnen zijn. Nederland, waar inclusief onderwijs nog maar in de kinderschoenen staat in vergelijking met landen als Oostenrijk, heeft nog een lange weg te gaan.

Bijlage 2 - Een voorbeeld van samenwerken uit de praktijk.

Kinderboekenweek: Voor altijd jong!

an 5 tot en met 14 oktober is het project Kinderboekenweek in Ontmoetingsplein MuzeRijk aan de gang. Dit jaar is het thema "Voor altijd jong!", waarbij het voorlezen door Opa's en Oma's centraal staat. Vandaag was de opening.

Even voor half 11 waren alle kinderen van de twee basisscholen Het Speleon en Bedir, peuterspeelzaal de Rommelpot en de MuzeMaatjes naar de sporthal in MuzeRijk gekomen. Samen openden we de Kinderboekenweek met een viering. Juf Betsie van Bedir heette iedereen van harte welkom. Hierna kwam Opa' op bezoek om de kinderen te vertellen over zijn tijd toen hij nog jong was. Hij toonde foto's uit zijn fotoboek, welke door juf Dimphy, Juf Aasia en Juf Lisette als een tableau vivant werden uitgebeeld. Twee MuzeMaatjes hielpen mee met steeds een groot wit laken op te houden, waarachter het nieuwe tableau werd voorbereid.

Zo vertelde opa over het voetballen, over de juf die hem op de lagere school straf gaf, maar ook over de geboorte van zijn kleinzoon Joep. Ook liet hij een foto zien van de 60e verjaardag van oma, die alle kaarsjes uitblies en tot slot toonde hij een foto van het stijdansen, wat hij samen met oma deed voor zijn trouwfeest.

De kinderen genoten van de mooie beelden, maar ook van het verhaal in dialect van opa.

Tussendoor werd er nog even gezongen voor de leerkrachten, omdat het vandaag de Dag van de Leraar was.

Toen Opa klaar was met foto's kijken werd samen het lied gezongen van de Kinderboekenweek en werd er door de kinderen ook bij gedanst. Hiermee is het project van de Kinderboekenweek geopend.

Bijlage 3 - Ter inspiratie

Voor inspiratie de moeite van het bekijken waard: Onmoetingsplein Muzerijk

<http://vimeo.com/98812948>

<http://www.muzerijk.nl>

Bijlage 4 – 21^e eeuwse vaardigheden

(bron: kennisnet, [21^e eeuwse vaardigheden](#))

